

дотримуватися принципів академічної доброчесності, то якість отримуваних знань та якість спеціалістів буде значно покращена.

Список посилань

1. Про освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 12.03.2020).
2. Про вищу освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.03.2020).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-15>

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ CHATGPT У СФЕРІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Боднарчук О. Г.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного права
Навчально-науковий інститут права
Державного податкового університету
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

З 18 лютого 2023 року ChatGPT розроблений компанією OpenAI став доступний в Україні. ChatGPT – універсальний чат-бот із штучним інтелектом.

ChatGPT – повністю самостійний чат-бот. GPT розшифровується як «Generative Pre-trained Transformer» – генеративний попередньо тренований трансформер. У цих словах зашифрований основний принцип технології – вона генерує текст на основі раніше отриманих даних, відштовхуючись від результатів тренування (роботи з людиною-вчителем) [1].

О. Семененко стверджує, що під штучним інтелектом варто розуміти не інтелект у звичайному людському розумінні, а нейронну мережу – алгоритм якої працює, використовуючи ті самі принципи, що й мозок людини [2].

Потрібно зазначити, що однією з найсильніших сторін ChatGPT є його вміння працювати з текстом. Чат-бот може генерувати тексти відповідно до заданих тем та завдань. Зокрема, ChatGPT можна використовувати для створення будь-якого тексту: рекламного поста,

художньої оповіді, есе і навіть вірша. Хороший текст не завжди згенерується з першого разу, але, даючи чат-боту більш чіткі завдання, його можна покращити до потрібного рівня. Крім того, ChatGPT може аналізувати тексти. Чат-бот перевірить роботу і зверне увагу на місця, які слід покращити. Також, він може розробити план для статті чи резюмувати її [3].

Зауважимо, що ChatGPT часто помиляється. Він не володіє сучасним контекстом, оскільки навчався на масивах інформації до 2021 року. Тому, наприклад, його пояснення економічних проблем у світі будуть спиратися не на війну Росії проти України, а на пандемію. Разом з тим, чат-бот не підключений до інтернету, він навчався на англомовних даних. Відповідно, трапляються випадки, коли на запити про людину англійською мовою ChatGPT надає інформацію, а українською – ні. Чат-бот розуміє українську і може нею відповідати. Однак спілкуючись з ним англійською мовою, можна отримати розгорнутіші та правильніші відповіді [4].

Дірк Ліндебаум звертає увагу на те, що технологія генеративного штучного інтелекту загрожує збіднити дослідження та зруйнувати здатність людей розуміти. На його думку, необхідно серйозно подумати як мінімум над трьома наслідками використання ChatGPT у дослідженнях. Перша проблема в тому, що використання технології для складання оглядів літератури збіднює наші власні аналітичні здібності та теоретичну уяву. ... Друга проблема пов'язана з використанням ChatGPT у соціальних дослідженнях, що суттєво змінює спосіб теоретизації: технологія обробляє дані за допомогою обчислень та формальної раціональності, а не суджень та раціональності. ... Третя проблема використання ChatGPT у дослідженнях полягає в тому, що це спотворює умови чесного та дійсно конкурентного ринку найкращих ідей [5].

Потрібно відмітити, що разом з суттєвими недоліками, можна виокремити й низку функцій ChatGPT, що стануть у пригоді вченим [4]:

– *Пошук нових ідей.* Інколи в процесі висвітлення теми настає певна «криза» і необхідно нові ідеї для досліджень. ChatGPT можна використати з метою виокремлення нових напрямків у дослідженні.

– *Підбір інформації.* ChatGPT можна поставити завдання здійснити добірку джерел з посиланнями за певною темою, напрямком чи концепцією.

– *Оформлення цитування.* ChatGPT розрізняє основні стилі цитування, тому при необхідності оформлення бібліографічного списку, можна скористатись цією функцією сервісу.

– *Розпізнавання мови написання.* Ця функція стане корисною при вивченні матеріалів іноземних джерел.

– *Переклад тексту.* Якщо вам необхідно перекласти текст роботи іншою мовою, можна скористатися ChatGPT. Однак, варто зазначити, що не варто перекладати цю функцію на штучний інтелект повністю. Процес академічного перекладу потребує особливих вмінь та знань профільної термінології. Тому, використовувати машинний переклад слід виключно для простих конструкцій.

– *Перевірка деяких структурних елементів.* Наприклад, після написання роботи можна перевірити підбір ключових слів.

– *Покращення якості/визначення розмірів/форматування під необхідні розміри графічних матеріалів.* Окрім текстової складової, ChatGPT надає змогу працювати з графічними матеріалами, що може допомогти в оформленні додатків до наукових робіт та ілюстрацій.

Ми підтримуємо думку І. Пилипів, що при виконанні власних досліджень, вчені повинні пам'ятати про основні підходи до написання матеріалів та академічну доброчесність:

– публікація наукових статей, сформульованих ChatGPT є порушенням академічної доброчесності та прирівнюється до плагіату чи академічного запозичення. Тому, використання таких механізмів автоматичного генерування матеріалу категорично заборонено;

– для генерування відповідей система використовує певний набір даних, що часто є застарілим. Тому, не варто орієнтуватись на статистичні відомості, запропоновані ChatGPT;

– ще однією причиною, чому не варто використовувати тексти, згенеровані ChatGPT, окрім етичних міркувань, є імовірність формування неунікальних матеріалів. Звісно, така тенденція не стосується всього, що згенерував штучний інтелект. Однак, при неможливості формування унікального матеріалу ChatGPT пропонує відомості, що уже висвітлено раніше;

– ChatGPT працює за моделлю «питання-відповідь», тому генерує інформацію без зазначення посилань на неї, що ускладнює пошуки наукового матеріалу [4].

Отже, використовувати чи ні можливості штучного інтелекту для наукових цілей залежить від кожного індивідуально. Однак, вчена спільнота вже розвиває механізми захисту від маніпулятивного зловживання такими технологіями й надалі ці процеси будуть тільки поширюватися. Потрібно чітко розуміти межу між правомірним та маніпулятивним використанням таких механізмів та не перетинати її [3].

Список посилань

1. ChatGPT – що це за технологія, її переваги та недоліки, подальші перспективи. URL: <https://www.itbox.ua/ua/blog/ChatGPT--scho-ce-za->

tehnologiya-yiyi-perevagi-ta-nedoliki-podalshi-perspektivi/ (дата звернення: 07.10.2023).

2. Семененко Олександр. Що таке ChatGPT і чому він такий популярний. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/ChatGPT> (дата звернення: 07.10.2023).

3. ChatGPT в сфері наукових досліджень : шкода чи користь? *Наука та метрика*. 2023. URL: <https://nim.media/articles/chatgpt-v-sferi-naukovikh-doslidzhen-shkoda-chi-korist> (дата звернення: 07.10.2023).

4. Пилипів Ігор. Штучний ефект. Як правильно використовувати ChatGPT українцям. *Економічна правда*. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/02/21/697273/> (дата звернення: 07.10.2023).

5. Використання ChatGPT у дослідженнях може мати дуже негативні наслідки. URL: <https://www.facebook.com/groups/repository.ukrintei/posts/1974613936212962/> (дата звернення: 07.10.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-16>

CHATGPT – НОВА ТЕХНОЛОГІЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Боднарчук О. І.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права
Державний податковий університет
м. Ірпінь, Київська область, Україна*

На сьогодні стоїть гостро проблема щодо системи освіти в Україні, яка відбувається більше в дистанційному форматі з використанням різних новітніх технологій. Найпоширенішим є – штучний інтелект, який допомагає вчителям та учням у багатьох аспектах навчання: від забезпечення індивідуалізованого підходу до автоматизації оцінювання завдань та аналізу даних про академічну успішність [1].

Так, ChatGPT – це останній чат-бот зі штучним інтелектом, який може допомогти вчителям полегшити та покращити свою роботу.

Зокрема, ChatGPT випустила американська компанія OpenAI у листопаді 2022 року і він швидко привернув до себе увагу завдяки здатності дуже «по-людськи» вести діалог – настільки не механічно, що зрозуміти, що розмову веде бот, а не жива людина, дуже важко. Чіткі